

ÖDEMİŞTE BULUNAN ANNELERİN BEBEK BAKIMINDA UYGULADIKLARI GELENEKSEL YÖNTEMLERİN İNCELENMESİ

Esmâ SÜLÜ UĞURLU¹, Zümrüt BAŞBAKKAL², Hatice DAYILAR³,
Vasviye ÇOBAN³, Zeynep ADA³

ÖZET

Bu çalışma, İzmir'in Ödemiş İlçesinde 0-12 aylık bebeği olan annelerin bebek bakımında uyguladıkları geleneksel yöntemleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Tanımlayıcı tipte olan çalışmaya 150 anne alınmıştır. Annelerin %32,7'sinin 21-25 yaş grubunda, %60,7'sinin ilköğretim mezunu, %83,3'ünün ev hanımı olduğu belirlenmiştir. Annelerin %60'mın bebeğini kundakladığı, %67,3'ünün tuzladığı, %65,3'ünün bebeğini göbeği düştükten sonra banyo yaptırdığı, %32,2'sinin sarılık durumunda bebeğine sarı tülent bağladığı, %28'inin bebeği ateşlenince sırtına sirke sürdüğü, %16'sının bebeği öksürünce gaz yağlı gazeteyi sırtına sardığı, %18,6'sının bebeğinin karın ağrısı veya gaz durumunda karnına sirkeli lahana sardığı, %28,2'sinin pişik durumunda zeytinyağı sürdüğü, %50'sinin pamukçuk durumunda bebeğinin ağzına soda sürdüğü, %54'ünün bebeği ağladığında emzirdiği, %19,3'ünün dua ettiği, %86'sının nazara inandığı, %46,4'ünün nazarlık taktığı saptanmıştır.

Araştırma sonucunda, annelerin yaşlarının küçük olması ve eğitim durumlarının düşük olması nedeniyle geleneksel uygulamalara çok sık başvurdukları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bebek Bakımı, Geleneksel Uygulamalar, 0-1 Yaş

---

*25-27 Haziran 2008 tarihinde İstanbul'da düzenlenen 7.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresinde Poster Bildiri olarak sunulmuştur.

¹Öğr.Gör.Dr. Ege Üniversitesi Ödemiş Sağlık Yüksekokulu

²Prof.Dr. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

³Hemşire E.Ü.Ödemiş Sağlık Yüksekokulu Mezunu

İletişim/Corresponding Author: Esmâ SÜLÜ UĞURLU

Tel: 0232 544 34 50 **e-posta:** esma.sulu@ege.edu.tr

Geliş Tarihi / Received : 12.12.2012

Kabul Tarihi / Accepted: 02.07.2013

EXAMINATION OF THE TRADITIONAL PRACTICES ABOUT CHILD CARE OF THE MOTHERS IN ODEMIS

ABSTRACT

This study was conducted to determine the traditional practices applied about infant care of mothers with 0-12 months infant in Izmir/Odemis district.

This descriptive study included 150 mothers. It was determined that 32.7% of mothers were 21-25 ages, 60.7% of them were graduated from primary school, 83.3% of them were housewife. It was determined that 60.0% of mothers swaddled to the infant, 67.3% of them salted to the infant, 65.3% of mothers were a bath to the infant after the umbilical cord had dopped, 32.2% of them covered to yellow headscarf in case of infant was joundice, 28.0% of them applied to vinegar on the infant back when infant was fever, 16.0 % of them put the gas oil newspaper on the infant back when infant was cough, 18.6% of them put the vinegared cabbage on the abdomen when infant was abdominal pain and gas, 28.2% of them spreaded olive oil when infant was diaper rash, 50.0 % of them spreaded soda with infant's mouth when infant was thrush in mounth, 54.0 % of them breastfeeded and 19.3% of them prayed when infant was crying, 86.0 % of mothers believed to evil eye, 46.4% of them attached amulet.

It was result of the research, mothers were often applied of traditional practices because of mothers were young and educational level low.

Keywords: Baby Care, Traditional Practice, 0-1 Age

GİRİŞ

Gelenekler, kuşaktan kuşağa ve toplumdan topluma geçen kültür mirasları, alışkanlıklar, bilgiler ve davranışlardır. İnsanların sağlıkla ilgili inanç ve uygulamaları, içinde yaşadığı toplumun kültürünün bir parçasıdır. Kültür ve toplum ayrılmaz bir bütündür. Her konuda olduğu gibi sağlıkla ilgili konularda da kültürün etkisi görülmektedir (1,2,3). Toplumun kültürel değerleri, inanç ve davranışları kişilerin yaşam tarzlarını ve sağlık koşullarını etkiler (4).

Geleneksel sağlık uygulamaları; toplumun inanç, gelenek, değer ve kültürleri ile ilgili yaptıkları tıbbi uygulamalardır. Her toplumun kendine özgü, sağlık ve hastalıkla ilgili inanç ve uygulamaları vardır. Geleneksel uygulamalar, dünyanın hemen her yerinde yöreden yöreye, aileden aileye, kişiden kişiye bazı farklılıklar göstererek devam eder (4). Bilinçsizce sadece kulaktan dolma bilgilerle yapılan geleneksel uygulamalar çoğu zaman sağlık açısından zararlı olabilmektedir. Bu uygulamalardan en çok çocuklar etkilenmektedir (1, 2).

Sağlığın temelleri çocukluk döneminde atılmaktadır. Ülkemizde çocuk sağlığını etkileyen en önemli sorunlarından birisi çocuğa verilen bakımdır. Bakım, sağlıklı büyüme ve gelişmeyi kapsayan bir takım uygulamalardır. Çocuğun ileriki yaşamında sağlıklı olabilmesi için çocuk bakımı, doğum öncesi, doğum ve doğumdan sonraki dönemlerde anneye ve çocuğa yönelik uygun müdahalelerin yapılmasını içermektedir. İyi bakım çocuğu sadece tehlikelerden ve hastalıklardan korumaz, aynı zamanda, çocuğun büyümesini, psiko sosyal, bilişsel gelişimini ve sağlıklı bir çevre yaratılmasını sağlar (4, 5, 6).

Ülkemizde bakım amacı ile çocuklarda geleneksel uygulamalar yaygın olarak kullanılmaktadır. Geleneksel çocuk bakımı uygulamaları eğitim seviyesi ve sosyoekonomik düzeyi düşük gruplarda daha fazla görülmektedir. Yine sağlık hizmetlerine ulaşabilme, bu hizmetlerden faydalanılması geleneksel uygulamaları etkileyen diğer bir faktördür. Bu nedenle; özellikle toplumla birebir iletişim içerisinde olan birinci basamak sağlık profesyonellerine bu konuda önemli görevler düşmektedir (4).

Bu sorumluluk doğrultusunda hemşire, çocuğun sağlık durumunu tanımlarken öncelikle çocuğun sağlığını olumsuz etkileyen risk faktörlerini belirlemelidir. Çocuğun sağlığını olumsuz etkileyen geleneksel sağlık uygulamalarının saptanması ve değiştirilme yoluna gidilmesi, aileye sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının öğretilmesi ve kazandırılması hemşirelerin temel sorumluluklarından birisidir (4, 7).

Bu çalışma, İzmir'in Ödemiş İlçesinde 0-12 aylık bebeği olan annelerin bebek bakımında uyguladıkları geleneksel yöntemleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE METOD

Tanımlayıcı tipte olan çalışma, 0-12 aylık bebeği olan Devlet Hastanesi Çocuk Polikliniklerine başvuran, çalışmaya katılmayı kabul eden 150 anne ile yapılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anket formu, sosyo-demografik özellikleri içeren 14 soru ve bebek bakımında uygulanan geleneksel yöntemleri içeren 26 soru olmak üzere toplam 40 sorudan oluşmuştur. Anket formu araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle ortalama 10-15 dakikalık sürede doldurulmuştur. Çalışmanın yapıldığı kurumundan yazılı izin, Ege Üniversitesi Ödemiş Sağlık Yüksekokulu Bilimsel Etik Kurulundan Etik Kurul onayı alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden annelerden yazılı ve sözlü onam alınmıştır. Elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Science for Windows) 12.00 istatistik programı kullanılarak sayı ve yüzde analizleri ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Annelerin %32,7'sinin 21-25 yaş grubunda, %60,7'sinin ilköğretim mezunu, %83,3'ünün ev hanımı, %70,7'sinin sağlık güvencesinin olduğu, %68,7'sinin ilçede yaşadığı, %58'inin gelirinin giderine denk olduğu belirlenmiştir. Annelerin %38'inin 2 gebelik geçirdiği, %52,7'sinin 1 çocuk sahibi olduğu, %94,7'sinin hastanede doğum yaptığı, %83,3'ünün gebeliğinde doktor kontrolüne gittiği, %77,3'ünün bebek bakımı konusunda bilgi aldığı, %59,4'ünün bebek bakımı konusunda sağlık personelinde bilgi aldığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan annelerin tanıtıcı özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Annelerin %79,3'ünün doğumdan hemen sonra bebeğini emzirdiği, sütünün bol olması için %30,7'sinin sulu besin aldığı, %60'ının bebeğini kundakladığı, %41,1'inin bebeğin elinin ayağının düzgün olması için kundakladığı, %67,3'ünün bebeği tuzladığı, %73,3'ünün terinin kokmaması için tuzladığı, %65,3'ünün bebeğin göbeği düştükten sonra banyo yaptırdığı, %58,0'inin göbek bakımında alkol kullandığı, %61,3'ünün doğumdan 40 gün sonra bebeği dışarı çıkardığı belirlenmiştir. Annelerin %32,2'sinin sarılık durumunda bebeğine sarı tül bent bağladığı, %28'inin bebeği ateşlenince sırtına sirke sürdüğü, %16'sının bebeği öksürünce gaz yağlı gazeteyi sırtına sardığı, %18,6'sının bebeğinin karın ağrısı veya gaz durumunda karnına

sirkeli lahana sardığı, %28,2'sinin pişik durumunda zeytinyağı sürdüğü, %50'sinin pamukçuk durumunda bebeğinin ağzına soda sürdüğü, %54'ünün bebeği ağladığında emzirdiği, %19,3'ünün dua ettiği, %86'sının nazara inandığı, %46,4'ünün nazarlık taktığı saptanmıştır. Annelerin bebek bakımı konusunda başvurdukları geleneksel yöntemlerin dağılımı Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 1: Annelerin Tanıtıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tanıtıcı Özellikler		Sayı (N)	Yüzde (%)
Annenin Yaşı	15-20	22	14,7
	21-25	49	32,7
	26-30	49	32,7
	31-35	22	14,7
	36 ve üzeri	8	5,2
Annenin Eğitim Durumu	Okur yazar değil	9	6,0
	İlköğretim	91	60,7
	Ortaöğretim	42	28,0
	Üniversite	8	5,3
Annenin Mesleği	Ev hanımı	125	83,3
	Memur	10	6,7
	İşçi	8	5,3
	Çiftçi	7	4,7
Yaşanılan Yer	İlçe	103	68,7
	Köy	47	31,3
Sosyal Güvence	Var	106	70,7
	Yok	44	29,3
Gelir-Gider Durumu	Gelir giderden az	55	36,7
	Gelir gidere denk	87	58,0
	Gelir giderden fazla	8	5,3
Gebelik Sayısı	1	62	41,3
	2	57	38,0
	3	26	17,3
	4 ve üzeri	5	3,4
Yaşayan Çocuk Sayısı	1 Çocuk	79	52,7
	2 Çocuk	55	36,7
	3 Çocuk	14	9,3
	4 ve üzeri Çocuk	2	1,3
Doğum Yapılan Yer	Ev	8	5,3
	Hastane	142	94,7
Hamilelikte Kontrole Gitme Durumu	Evet	125	83,3
	Hayır	25	16,7
Bebek Bakımı Konusunda Bilgi Alma Durumu	Evet	116	77,3
	Hayır	34	22,7
Bebek Bakımı Konusunda Bilgi Alma Kaynağı*	Sağlık personeli	79	59,4
	Aile üyesi	79	59,4
	Komşu	42	31,6
	Medya	4	3,0
	Dergi	6	4,5
	Diğer	2	1,5
TOPLAM		150	100

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir

Tablo 2: Annelerin Bebek Bakımında Başvurdıkları Geleneksel Yöntemlerin Dağılımı

	Başvurulan Geleneksel Yöntemler	Sayı (N)	Yüzde (%)
İlk Emzirme Zamanı	Doğumdan hemen sonra	119	79,3
	Doğumdan 2 saat ve üzeri	18	12,0
	3 Ezan vakti geçince	10	6,7
	Diğer	3	2,0
Anne Sütünün Bol Olması İçin Yapılan Uygulamalar	Helva yemek	21	14,0
	Sulu besin almak	46	30,7
	Soğan yemek	36	24,0
	Diğer (börülce, pilav yeme)	47	31,3
Çocuğu Kundaklama	Kundaklayan	90	60,0
	Kundaklamayan	60	40,0
Kundaklama Nedeni	Uyurken üşümemesi	21	23,4
	Eli-ayağı düzgün olması	37	41,1
	Nedeni bilinmiyor	20	22,2
	Diğer	12	13,3
Çocuğu Tuzlama	Tuzlayan	101	67,3
	Tuzlamayan	49	32,7
Tuzlama Nedeni	Terinin kokmaması	74	73,3
	İsiliklerin azalması	7	6,9
	Sebepsiz	17	16,8
	Diğer	3	3,0
Tuzlama Zamanı	Doğumdan sonra	9	8,9
	İlk bir hafta içinde	39	38,6
	Doğumdan 15–20 gün sonra	40	39,6
	Diğer (40'ı çıkmadan)	13	12,9
İlk Banyonun Zamanı	Göbek düşmeden önce	45	30
	Göbek düştükten sonra	98	65,3
	Hastaneden gelir gelmez	6	4,0
	Diğer	1	0,7
Göbeğin Düşmesi İçin Yapılan Uygulamalar	Kahve, tuz, zeytinyağı sürme	12	8,0
	Alkol sürme	87	58,0
	Hiçbir şey sürmeme	19	12,7
	Batikon sürme	32	21,3
Bebeği İlk Dışarı Çıkarma Zamanı	Doğumdan hemen sonra	7	4,7
	Doğumdan 15–20 gün sonra	50	33,3
	Doğumdan 40 gün sonra	92	61,3
	Diğer	1	0,7
Sarılık Durumunda Yapılan Uygulamalar	Kulak arkası kesilir	3	2,1
	Sarı tülbent bağlanır	48	32,2
	Doktora gitme	88	58,2
	Diğer (ağza limon damlatma)	11	7,5
İshal Durumunda Yapılan Uygulamalar	Su verme	27	17,8
	Katı besin verme	31	20,5
	Doktora gitme	83	55,5
	Diğer (leblebi tozu yedirme)	9	6,2
Kabızlık Durumunda Yapılan Uygulamalar	Su verme	26	17,4
	Zeytinyağı içirme	38	25,5
	Doktora gitme	75	49,7
	Diğer (zeytinyağı anüse sürme)	11	7,4
Ateşlenme Durumunda Yapılan Uygulamalar	Ateş düşürücü verme	74	49,3
	Vücuda sirke sürme	42	28,0
	Doktora gitme	26	17,4
	Diğer (aspirinli su ile vücudu silme)	8	5,3

Tablo 2: Annelerin Bebek Bakımında Başvurdukları Geleneksel Yöntemlerin Dağılımı- Devamı

	Başvurulan Geleneksel Yöntemler	Sayı (N)	Yüzde (%)
Öksürünce Yapılan Uygulamalar	Sırtı gazyağlı gazete sarma	24	16,0
	Karabiberli çay içirme	3	2,0
	Doktora gitme	101	67,3
	Diğer (elma yağı içirme, viks sürme)	22	14,7
Karın Ağrısı- Gaz Probleminde Yapılan Uygulamalar	Sırtı sıvazlama	29	19,3
	Karına soğan rendesi koyma	13	8,7
	Karına sirkeli lahana sarma	27	18,0
	Doktora gitme	49	32,7
	Diğer (rezene çayı içirme)	32	21,3
PişikDurumunda Yapılan Uygulamalar	Pişik kremi kullanma	77	51,0
	Zeytinyağı sürme	42	28,2
	Doktora gitme	18	12,1
	Diğer (pudra)	13	8,7
Pamukçuk Durumunda Yapılan Uygulamalar	Doktora gitme	28	18,7
	Ağza soda sürme	75	50,0
	Hiçbir şey yapmama	15	10,0
	Diğer	32	21,3
Ağlama Durumunda Yapılan Uygulamalar	Şekerli besin verme	7	4,7
	Emzirme	81	54,0
	Dua etme	29	19,3
	Doktora gitme	20	13,3
	Diğer (sallama)	13	8,7
Hastalık Durumunda Doktora Gitme Zamanı	Hemen	75	50,0
	2-3 gün sonra	73	48,7
	Gitmez	2	1,3
Bebeğin Sağlıklı Olduğunu Anlama Durumu	Bebeğin Ağlamaması	72	48,0
	Bebeğin Uyuması	46	30,7
	Bilmiyor	11	7,3
	Diğer (neşeli olur, güler)	21	14,0
Nazara İnanma Durumu	İnanıyorum	129	86,0
	İnanmıyorum	21	14,0
Nazardan Korunmak İçin Yapılan Uygulamalar	Dua etme	38	29,6
	Tuz, şeker kavurup çocuk üzerinde gezdirme	11	8,8
	Nazarlık takma	60	46,4
	Diğer (kurşun dökme)	20	15,2
Farklı Geleneksel Uygulamalar Yapma	Evet	9	6,0
	Hayır	141	94,0
Farklı Yapılan Geleneksel Uygulamalar	Kulağa anne sütü damlatma	3	33,3
	Hiçkırıktaki limon verme	3	33,3
	Güzel koksun diye ilk banyoda bal sürme	2	22,3
	Göze anne sütü damlatma	1	11,1
TOPLAM		150	100

Tablo 2: Annelerin Bebek Bakımında Başvurdukları Geleneksel Yöntemlerin Dağılımı- Devamı

	Başvurulan Geleneksel Yöntemler	Sayı (N)	Yüzde (%)
İlk Emzirme Zamanı	Doğumdan hemen sonra	119	79,3
	Doğumdan 2 saat ve üzeri	18	12,0
	3 Ezan vakti geçince	10	6,7
	Diğer	3	2,0
Anne Sütünün Bol Olması İçin Yapılan Uygulamalar	Helva yemek	21	14,0
	Sulu besin almak	46	30,7
Çocuğu Kundaklama	Soğan yemek	36	24,0
	Diğer (börülce, pilav yeme)	47	31,3
	Kundaklayan	90	60,0
Kundaklama Nedeni	Kundaklamayan	60	40,0
	Uyurken üşümemesi	21	23,4
	Eli-ayağı düzgün olması	37	41,1
	Nedeni bilinmiyor	20	22,2
Çocuğu Tuzlama	Diğer	12	13,3
	Tuzlayan	101	67,3
	Tuzlamayan	49	32,7
Tuzlama Nedeni	Terinin kokmaması	74	73,3
	İsiliklerin azalması	7	6,9
	Sebepsiz	17	16,8
	Diğer	3	3,0
Tuzlama Zamanı	Doğumdan sonra	9	8,9
	İlk bir hafta içinde	39	38,6
	Doğumdan 15–20 gün sonra	40	39,6
	Diğer (40'ı çıkmadan)	13	12,9
İlk Banyonun Zamanı	Diğer (40'ı çıkmadan)	13	12,9
	Göbek düşmeden önce	45	30
	Göbek düştükten sonra	98	65,3
	Hastaneden gelir gelmez	6	4,0
Göbeğin Düşmesi İçin Yapılan Uygulamalar	Diğer	1	0,7
	Kahve, tuz, zeytinyağı sürme	12	8,0
	Alkol sürme	87	58,0
	Hiçbir şey sürmeme	19	12,7
Bebeği İlk Dışarı Çıkarma Zamanı	Batikon sürme	32	21,3
	Doğumdan hemen sonra	7	4,7
	Doğumdan 15–20 gün sonra	50	33,3
	Doğumdan 40 gün sonra	92	61,3
	Diğer	1	0,7

Tablo 2: Annelerin Bebek Bakımında Başvurdukları Geleneksel Yöntemlerin Dağılımı- Devamı

	Başvurulan Geleneksel Yöntemler	Sayı (N)	Yüzde (%)
Sarılık Durumunda Yapılan Uygulamalar	Kulak arkası kesilir	3	2,1
	Sarı tülbent bağlanır	48	32,2
	Doktora gitme	88	58,2
	Diğer (ağza limon damlatma)	11	7,5
İshal Durumunda Yapılan Uygulamalar	Su verme	27	17,8
	Katı besin verme	31	20,5
	Doktora gitme	83	55,5
	Diğer (leblebi tozu yedirme)	9	6,2
KabızlıkDurumunda Yapılan Uygulamalar	Su verme	26	17,4
	Zeytinyağı içirme	38	25,5
	Doktora gitme	75	49,7
	Diğer (zeytinyağı anüse sürme)	11	7,4
Ateşlenme Durumunda Yapılan Uygulamalar	Ateş düşürücü verme	74	49,3
	Vücuda sirke sürme	42	28,0
	Doktora gitme	26	17,4
	Diğer (aspirinli su ile vücudu silme)	8	5,3
Öksürünce Yapılan Uygulamalar	Sırtı gazyağlı gazete sarma	24	16,0
	Karabiberli çay içirme	3	2,0
	Doktora gitme	101	67,3
	Diğer (elma yağı içirme, viks sürme)	22	14,7
Karın Ağrısı- Gaz Probleminde Yapılan Uygulamalar	Sırtı sıvazlama	29	19,3
	Karına soğan rendesi koyma	13	8,7
	Karına sirkeli lahana sarma	27	18,0
	Doktora gitme	49	32,7
	Diğer (rezene çayı içirme)	32	21,3
PişikDurumunda Yapılan Uygulamalar	Pişik kremi kullanma	77	51,0
	Zeytinyağı sürme	42	28,2
	Doktora gitme	18	12,1
	Diğer (pudra)	13	8,7
Pamukçuk Durumunda Yapılan Uygulamalar	Doktora gitme	28	18,7
	Ağza soda sürme	75	50,0
	Hiçbir şey yapmama	15	10,0
	Diğer	32	21,3

Tablo 2: Annelerin Bebek Bakımında Başvurdıkları Geleneksel Yöntemlerin Dağılımı- Devamı)

	Başvurulan Geleneksel Yöntemler	Sayı (N)	Yüzde (%)
Ağlama Durumunda Yapılan Uygulamalar	Şekerli besin verme	7	4,7
	Emzirme	81	54,0
	Dua etme	29	19,3
	Doktora gitme	20	13,3
	Diğer (sallama)	13	8,7
Hastalık Durumunda Doktora Gitme Zamanı	Hemen	75	50,0
	2-3 gün sonra	73	48,7
	Gitmez	2	1,3
Bebeğin Sağlıklı Olduğunu Anlama Durumu	Bebeğin Ağlamaması	72	48,0
	Bebeğin Uyuması	46	30,7
	Bilmiyor	11	7,3
	Diğer (neşeli olur, güler)	21	14,0
Nazara İnanma Durumu	İnanıyorum	129	86,0
	İnanmıyorum	21	14,0
Nazardan Korunmak İçin Yapılan Uygulamalar	Dua etme	38	29,6
	Tuz, şeker kavurup çocuk üzerinde gezdirme	11	8,8
	Nazarlık takma	60	46,4
	Diğer (kurşun dökme)	20	15,2
Farklı Geleneksel Uygulamalar Yapma	Evet	9	6,0
	Hayır	141	94,0
Farklı Yapılan Geleneksel Uygulamalar	Kulağa anne sütü damlatma	3	33,3
	Hıçkırıkta limon verme	3	33,3
	Güzel koksun diye ilk banyoda bal sürme	2	22,3
	Göze anne sütü damlatma	1	11,1
	TOPLAM		150

TARTIŞMA

İzmir'in Ödemiş ilçesinde 0-12 aylık bebeği olan annelerin bebek bakımında uyguladıkları geleneksel yöntemleri belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada araştırmaya katılan annelerin doğumdan sonra ilk emzirme zamanları incelendiğinde %79,3'ünün doğumdan hemen sonra, %12'sinin 2 saat ve sonrası bebeğini emzirdiği bulunmuştur. Kahriman yaptığı çalışmada annelerin %69,7'sinin doğumdan hemen sonra, %14'ünün ise doğumdan 1 saat sonra bebeğini emzirdiğini tespit etmiştir (8). Yıldız ve ark.'nın

çalışmalarında annelerin %76'sının doğumdan sonraki ilk bir saat içinde bebeklerini emzirmeye başladıkları tespit edilmiştir (9). Çalışkan ve Bayat'ın çalışmasında ise annelerin %60,6'sının bebeklerini doğumdan sonra ilk 1 saat içerisinde emzirdikleri tespit edilmiştir (10). Gölbaşı ve Koç çalışmalarında annelerin %42,2'sinin ilk bir saat içinde bebeklerini emzirdiklerine dikkat çekmektedirler (11).

Bilindiği gibi erken dönemde emzirmenin, anne ve bebek sağlığı üzerinde olumlu etkileri vardır. Literatürde anne sütünün yeterli ve sürekli olmasını sağlamada en önemli faktörün, doğumu izleyen ilk yarım saat içinde annelerin emzirmeye başlamaları olduğu vurgulanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nde (DSÖ) doğumdan sonraki ilk 30-45 dakika içinde emzirmeye başlanmasını önermektedir (11,12). Bu nedenle annelerin doğum öncesi dönemden itibaren, bebeklerini doğar doğmaz emzirmelerinin gerekliliği ve önemi konusunda eğitilmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir (13).

Araştırmaya katılan annelerin %30,7'sinin sütünün bol olması için sulu besin aldığı, %24'ünün ise soğan yediği bulunmuştur. Dinç'in çalışmasında anne sütünün bol olması için annelerin %43'ü bebeklerini bol bol emzirmekte, %27,5'i ise sulu besinler almaktadır (6). Literatürde anne sütünü arttırmak için bebeğin sık sık emzirilmesi ve bol sulu gıdalar alınması tavsiye edilmektedir. Araştırma sonuçları literatür bilgisini desteklemektedir.

Araştırmaya katılan annelerin %60'ının bebeklerini kundakladıkları bulunmuştur. Annelerin %41,1'i kundaklama nedeni olarak bebeğin eli-ayağının düzgün olmasını, %23,4'ü bebeğin üşümemesini belirtmişlerdir. Bölükbaş ve ark.'nın çalışmalarında annelerin %53,2'sinin, Eğri ve Gölbaşı'nın çalışmalarında annelerin %89,8'inin, Biltekin ve ark.'nın çalışmalarında annelerin %79'unun, Kahrıman'ın çalışmasında annelerin %31,3'ünün, Dinç'in çalışmasında annelerin %74'ünün bebeklerini kundakladıkları saptanmıştır (4,6,8,14,15). Eğri ve Gölbaşı'nın çalışmalarında kundaklama nedenleri arasında annelerin %69,9'u bebeğin rahat uyumasını ve %59,8'i bebeğin bacaklarının düzgün olmasını ilk sırada belirtmişlerdir (15). Dinç annelerin %62,8'inin bebeklerini nedenini bilmeden kundakladığını, %24,3'ünün eli-ayağının düzgün olması, %12,8'inin uyurken üşümemesi için kundakladığını belirtmiştir (6).

Kundaklama geleneği, Türk toplumunda oldukça yaygın bir uygulamadır. Bilindiği gibi kundaklanan bebek; kolları ve bacakları bağlandığı için rahat hareket edemez, ağlar ve huzursuz olur. Ayrıca kundaklama, gelişimsel kalça displazisi için risk faktörleri arasında belirtilmektedir. Bu nedenle kundak yapmanın bebek sağlığını olumsuz etkileyen bir

geleneksel uygulama olduğu gözden kaçırılmamalıdır (3,13). Annelere bebeklerini kundaklamaları ve bunun nedenleri konusunda bilgi verilmelidir.

Araştırmaya katılan annelerin %67,3'ünün bebeklerini tuzladıkları, %73,3'ünün bebeklerini terinin kokmaması için tuzladığı, %39,6'sının doğumdan 15-20 gün sonra tuzladıkları saptanmıştır. Kahrıman'ın yaptığı çalışmada annelerin %31,5'inin bebeklerini terinin kokmaması için tuzlu su ile yıkadıkları bulunmuştur (8). Dinç'in yaptığı çalışmada annelerin %39'u bebeklerini tuzladıklarını, %44,5'i nedenini bilmeden, %32,5'i ise terinin kokmaması için bebeklerini tuzladıklarını ifade etmişlerdir (6). Çetinkaya, Özmen ve Cambaz'ın çalışmalarında annelerin %74,2'si bebeğini ter kokmaması ve isilik olmaması için tuzladıklarını belirtmişlerdir (13). Ülkemizin birçok yöresinde yeni doğan bebeği tuzlama geleneği bulunmaktadır. Yeni doğanın tuzlanması, bebek cildinin hassaslığı düşünüldüğünde; ağrıya, deride kızarıklığa ve derinin bütünlüğünün bozulmasına neden olabileceği, ayrıca vücuttan sıvı kaybına ve dehidratasyona neden olabileceği için sağlığa zararlı bir uygulamadır. Bu nedenle, doğum öncesi dönemden itibaren annelere bu konuda eğitim verilmelidir.

Araştırmaya katılan annelerin %65,3'ü bebeğin göbeği düştükten sonra ilk banyosunu yaptırdığını belirtmişlerdir. Dinç'in çalışmasında annelerin %53,5'i bebeğin göbeği düştükten sonra ilk banyosunu yaptırdıklarını belirtmişlerdir (6). Bölükbaş, Erbil, Altınbaş ve Arslan'ın çalışmalarında annelerin %66'sı bebeği göbeği düşmeden önce banyo yaptırmaktadır (14). Özyacıoğlu ve Polat'ın çalışmasında annelerin % 37,7'si bebeklerini yarı kırkı (20 gün) veya kırkı çıktıktan sonra banyo yaptırmaktadır (16). Çalışmamızda ve literatür taramasında annelerin büyük çoğunluğu bebeğin banyosunu göbeği düştükten sonra yaptırmaktadır. Çocuğun ilk banyosu göbeği düşmeden önce silme banyo, göbeği düştükten sonra normal banyo şeklinde yapılmalıdır. Islak ve nemli ortam, göbek kordonunun kuruyup düşmesini engellediği gibi mikroplanarak enfekte olmasına neden olacağından dikkat edilmesi gereken bir konudur.

Araştırmaya katılan annelerin %58'i göbek bakımında alkol kullanmaktadır. Kahrıman'ın çalışmasında annelerin %13,8'i göbek bakımı için hiçbir şey kullanmamakta, %6'sı göbeği temiz tutmaktadır (8). Bölükbaş ve ark.'nın çalışmasında annelerin %19,7'si göbek bakımında batikon kullanmakta, %6,4'ü temiz tutmakta, %2'si ise göbeğe anne sütü damlatmaktadır (14). Eğri ve Gölbaşı'nın çalışmalarında annelerin %28,8'i göbeği göbek bağı ile sıkıca bağlamakta, %20,8'i göbeğe zeytinyağı sürmekte ve %15,4'ü bebeği banyo

yaptırmaktadır (15). Göbek bakımında amaç, kordonun kuruması ve enfeksiyona zemin hazırlamayacak şekilde nemsiz tutulmasıdır. İlk bakım %70'lik alkol ile yapılabilir. Batikon gibi iyot ve civalı bileşikler emilimlerinin fazla olması nedeniyle son yıllarda tercih edilmemektedir. Batı ülkelerinde kendi kendine kuruma yöntemi de kullanılmaktadır, ancak bizde yaygın olarak göbek bakımında %70'lik alkol kullanılmaktadır (17).

Araştırmada annelerin %61,3'ü bebeğini doğumdan 40 gün sonra dışarı çıkarmaktadır. Gölbaşı ve Eğri'nin çalışmalarında annelerin %91,5'i, Dinç'in çalışmasında annelerin %46'sı doğumdan 40 gün sonra dışarı çıkmaktadır (6,18). Doğum sonu dönem birçok kültürde duyarlı bir dönem olarak kabul edilmekte, anne ve bebeğin bu duyarlı dönemde korunması için bazı geleneksel uygulamalar yapılmaktadır. Genellikle 40 gün boyunca anne ve bebeğin evden çıkarılmaması, bu sürenin bitiminde bazı geleneksel uygulamalarla duyarlılık döneminin sona erdirilmesi en sık yapılan uygulamalardandır. Türk kültüründe bu uygulama "anne ve bebeğin kırkının çıkarılması" olarak adlandırılmaktadır. Kırk çıkarma, anne ve bebeğe zarar vermeyen, daha çok insanların psikolojik olarak rahatlamasına neden olan bir uygulamadır (13, 17).

Araştırmaya katılan annelerin %58,2'si bebekleri sarılık olunca doktora götürmekte, %32,2'si ise bebeğine sarı tülbent bağlamaktadır. Kahrıman'ın yaptığı çalışmada annelerin %83,6'sı bebeklerini doktora götürmekte, %12,1'i bebeklerini Florasan lambaya tutmaktadır (8). Dinç'in yaptığı çalışmada annelerin %47,3'ü bebeğin kulağının arkasını kesmekte, %34,5'i ise doktora götürmektedir (6). Özyazıcıoğlu ve Polat'ın çalışmalarında annelerin %41,8'i çocuğa altın takma, altın suyu ve yumurta sarısı ile yıkama ya da sarı giysiler giydirme gibi yöntemlere başvurmakta, %39,2'si doktora götürmekte, %19'u ise kaderci bir yaklaşımla hiçbir şey yapmamaktadır (16). Yapılan çalışmalarda kültürel ve bölgesel oransal farklılıklar olmasına rağmen çalışmamızda bebeklerin sarılık durumunda doktora götürülme oranının yüksek olması sevindirici bir sonuçtur.

Araştırmada annelerin %55,5'i bebekleri ishal olunca doktora götürmekte, %20,5'i ise katı besinler yedirmektedir. Kahrıman'ın çalışmasında annelerin %21,2'si bol sıvı vermekte, %20,7'si doktora götürmekte, %17,5'i ise şeftali, yoğurt, muz, ayran vermektedir (8). Dinç'in yaptığı çalışmada annelerin %28,5'i doktora götürmekte, %21'i ise bebeğine su ya da ORS vermektedir (6). Özyazıcıoğlu ve Polat'ın çalışmasında ishali tedavi etmek için annelerin %48,3'ü çocuğa koyu çay, nane limon içirmekte ve diyetten yağlı yiyecekleri çıkartmaktadır (16). Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda ishal durumunda annelerin çoğunluğu geleneksel

uygulamalar yapmak yerine bebeğini doktora götürmektedir. Bu durum çocuk sağlığı için önemli bir sonuçtur.

Araştırmada annelerin %49,7'si bebekleri kabız olunca doktora götürmekte, %25,5'i zeytinyağı içirmektedir. Kahriman'ın çalışmasında annelerin %20,5'i bebeklerine zeytinyağı içirmekte, %12'si fitil uygulamaktadır (8). Özyazıcıoğlu ve Polat'ın çalışmasında annelerin %71,6'sı müshil ilacı içirmekte, anüse zeytinyağı sürmekte ve katı yağ, sabun, fitil uygulamaktadır. Özyazıcıoğlu ve Polat'ın belirttiğine göre, Özcan annelerin %24,6'sının fitil kullandıklarını, Yalın ise annelerin %47'sinin sabunu fitil olarak uyguladıklarını bulmuştur (16). Geçmiş yıllarda yapılan çalışmalarda geleneksel yöntemlerin daha fazla uygulandığını, günümüzde ise annelerin daha çok bebeklerini doktora götürmeyi tercih ettiklerini görmekteyiz.

Araştırmaya katılan annelerin %49,3'ü bebekleri ateşlenince ateş düşürücü ilaç vermekte, %28'i bebeğin vücuduna sirke sürmektedir. Dinç'in çalışmasında annelerin %58'i ateş düşürücü ilaç verirken, %23'ü soğuk uygulama yapmaktadır (6). Özyazıcıoğlu ve Polat'ın çalışmasında ise annelerin %72,8'i ateş düşürücü ilaç vermekte, %25'i ılık uygulama yapıp, çocuğu doktora götürmekte, %2,2'si ise çocuğun vücuduna aspirin, limon ve sirkeyi karıştırıp sürmektedir (16). Kahriman'ın çalışmasında annelerin %32,5'i ilaç vermekte, %31,3'ü soğuk uygulama yapmakta, %14,5'i ılık banyo yaptırmaktadır (8). Yapılan çalışmalarda annelerin ateş durumunda öncelikle ateş düşürücü ilaç verdiği görülmektedir. Ateş düşürücüler doktor istemine uygun olarak kullanılmalıdır. Ateş, enfeksiyonun birincil bulgusu olduğundan, altta yatan neden araştırılmadan ve bebek doktora götürülmeden ateş düşürücü ilaç kullanımı yanlış bir uygulamadır.

Araştırmaya katılan annelerin %67,3'ü bebekleri öksürünce doktora götürmekte, %16'sı ise bebeklerinin sırtına gazyağlı gazete sarmaktadır. Biltekin ve ark.'nın çalışmalarında annelerin %34'ü sırta yada göğse çeşitli karışımlar (bal, pekmez, aspirin, zeytinyağı, kolonya..) sürülmüş gazete koyduklarını belirtmişlerdir (4). Özyazıcıoğlu ve Polat'ın çalışmalarında annelerin %65,4'ü çocuğa öksürük şurubu vermekte, %18,9'u doktora götürmekte, %12,1'i çocuğun sırtına, göğsüne yün ve gazete koymakta, çocuğa pekmez, bal, nane, limon ve zeytinyağı içirmekte, %3,6'sı ise kaderci bir yaklaşımla çocuğun kendiliğinden iyileşmesini beklemektedir (16). Özyazıcıoğlu ve Polat'ın belirttiğine göre, Aksayan'ın çalışmasında annelerin %44,2'si öksürüğü iyileştirmek amacı ile çocuğun sırtına ve göğsüne bal, nane, gazyağı ve ispirto gibi çeşitli maddeler sürmektedir (16). Hastalık

durumunda geleneksel uygulamalar yapılarak beklenilmesi çocuklarda kliniğin kötüleşmesine neden olabilir. Böyle durumlarda geç kalınmadan bebeğin doktora götürülmesi ve ailelerin bu konuda bilinçlendirilmesi önemlidir.

Araştırmada annelerin %32,7'si bebeklerinin karın ağrısı ve gaz problemi olduğunda doktora götürmekte, %21,3'ü bitki çayları içirmekte, %19,3'ü bebeklerinin sırtını sıvazlayarak masaj uygulamaktadır. Çalışkan'ın yaptığı çalışmada bebeklerin gaz problemi olduğunda annelerin %84,7'si gaz giderici damlalar vermekte, % 13,8'i ise rezene, anason, papatya gibi bitki çayları içirmektedirler (10). Çiftçi'nin yaptığı çalışmada annelerin %80,9'u masaj yapmakta, %65,2'si gaz giderici ilaç vermekte, %50,4'ü doktora götürmekte, %44,7'si şerbet içirmekte, %41,1'i sıcak uygulama yapmaktadır (19). Karın ağrısı ve gaz problemi bebeklerde sıkça karşılaşılan bir durumdur. Masaj uygulaması karın ağrısı ve gaz problemlerinin giderilmesinde ve semptomların hafifletilmesinde etkili bir yöntemdir. Doktor önerisi dışında ilaçlar vermek ya da miktarlarını ayarlanmadan bitki çayları içirmek bebeğe zarar verebilir. Bu konuda ailelere eğitim verilmelidir.

Araştırmaya katılan annelerin %51'i bebekleri pişik olunca pişik kremi kullanmakta, %28,2'si zeytinyağı sürmektedir. Çalışkan'ın yaptığı çalışmada annelerin %92,6'sı pişik kremi sürmekte, %15,7'si pudra kullanmakta, %12,7'si zeytinyağı sürmektedir (10). Eğri'nin çalışmasında annelerin %43,3'ü pudra sürmekte, %41,6'sı zeytinyağı sürmekte, %40,3'ü krem sürmektedir (20). Çalışkan ve Bayat'ın çalışmalarında annelerin %92,6'sı pişik kremi sürmekte, %15,7'si pudra kullanmakta, %12,7'si zeytinyağı sürmektedir (21). Pişik, idrardaki amonyanın ve dışkının bebeğin derisini tahriş etmesi ile oluşan kızarıklıklardır. Basit önlemlerle önlenabilir ancak iyileşmeyen pişiklerde hekime başvurulmalıdır (21,22). Çalışmamızda pişik bakımına yönelik yüksek oranda pişik kremi kullanma, zeytinyağı sürme saptanmıştır. Bunlar doğru birer yaklaşımdır fakat konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalarda pudra kullanmadan söz edilmektedir. Pudra kullanımı aspirasyon ve akciğer problemleri yaratacağından yanlış bir uygulamadır. Pudranın günümüzde halen kullanılıyor olması, annelerin bu konudaki bilgi eksikliğini düşündürmektedir.

Araştırmada bebeklerde pamukçuk olduğunda annelerin %50'si bebeğin ağzına soda sürmekte, %18,7'si ise doktora götürmektedir. Çalışkan'ın yaptığı çalışmada annelerin %69,4'ü karbonatlı su ile bebeğin ağzını silmekte, %27,5'i ise doktor önerisine göre ilaç vermektir (10). Eğri'nin çalışmasında annelerin %61,6'sı bebeğin ağzına soda sürmekte, %17,2'si şeker sürmekte, %9,1'i ise kadın saçı sürmektedir (20). Özyazıcıoğlu ve Polat'ın

çalışmalarında annelerin %30,8'i doktora başvurmakta, %35,9'u bikarbonatla ağız bakımı yapmakta, %17'si lezyonları kendi saçları ile silmekte, %16,3'ü lezyon alanına anne sütü, un, sarımsak veya şeker tozu sürmektedir (16). Pamukçuk, bebeklerde sık görülen ve beslenmelerini olumsuz etkileyen, iyi bir bakımla önlenmesi mümkün bir sorundur. Çalışmamızda annelerin yüksek oranda karbonatlı su/soda ile bebeklerinin ağızını sildiği bulunmuştur. Bu olumlu bir davranıştır. Fakat annelerin kolay önlenebilir pamukçuk için, bebeklerini doktora götürmeleri ve öneriyle ilaç vermeleri sorunu çözemediklerini ve bebek bakımı konusunda bilgisiz olduklarını göstermektedir.

Çalışmamızda bebekler ağladığında susturmak için annelerin %54'ü emzirmekte, %19,3'ü dua etmektedir. Annelerin %48'i bebeğinin ağlamamasını, %30,7'si ise uyumasını sağlıklı olarak nitelendirmektedir. Annelerin %50'si bebeği hastalandığı zaman hemen doktora götürmekte, %48,7'si ise 2-3 gün bekledikten sonra, iyileşmezse doktora götürmektedir. Dinç'in çalışmasında annelerin %52,5'i bebekleri hastalandığı zaman hemen, %47,5'i ise 2-3 gün bekler, iyileşmez ise doktora götürmektedir (6).

Araştırmaya katılan annelerin %86'sı nazara inanmaktadır. İnananların %46,4'ü çocuklarına nazarlık takmakta, %29,6'sı ise nazardan korunmak için dua etmektedir. Bölükbaş ve ark.'nın çalışmalarında bebeklerini nazardan korumak için annelerin %42,4'ü dua okumakta, %26,6'sı mavi boncuk takmaktadır (14). Eğri ve Gölbaşı'nın çalışmalarında annelerin %93,3'ü bebeğini nazardan korumak için, %92,3'ü ise bebeğinin nazara uğradığını düşündüğünde bunu gidermek için geleneksel uygulamaya başvurmaktadır. Annelerin %84,7'si bebeklerini nazardan korumak için dua okumaktadır (15). Eğri'nin çalışmasında bebeği nazardan korumak için annelerin %84,7'si dua okumakta, %56'sı göz boncuğu takmakta, %34,8'i mavi boncuk takmaktadır (20). Annelerin geleneksel inancını yansıtan çeşitli uygulamalar yapmaları rahatlatıcı ve spirüal uygulamalar sayılabilir fakat hastalık ve belirtilerinin nazar değmesi şeklinde yorumlanıp, çocuğu herhangi bir sağlık kuruluşuna götürmek yerine çeşitli geleneksel uygulamalara başvurulması bebek sağlığını olumsuz yönde etkileyebilecek bir sonuçtur.

Araştırmamızda annelerin %6'sı farklı geleneksel uygulamalara başvurduklarını belirtmişlerdir. Farklı geleneksel uygulamalara başvuran annelerin % 33,3'ü kulak ağrısına anne sütü damlatma, %33,3'ü hıçkırık durumunda limon suyu verme, % 22,3'ü bebeğin güzel kokması için ilk banyosunda bal sürme gibi uygulamalar yaptığı bulunmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamına alınan annelerin son hamileliğinde en az bir kez doktor kontrolüne gittiği ve bu kontroller sırasında bebek bakımı konusunda bilgi aldığı görülmüştür. Ancak yapılan eğitimlere rağmen annelerin yaşlarının küçük olması, eğitim seviyelerinin düşük olması ve bebek bakımında ailelerin etkisinin yüksek olması sebebiyle geleneksel yöntemleri yaygın olarak kullandıkları görülmüştür.

Çocuk sağlığını olumsuz etkileyebilecek geleneksel sağlık uygulamalarının birinci basamakta görev yapan sağlık personelleri özellikle ebe ve hemşireler tarafından belirlenerek halkın eğitim seviyesi, inançları, gelenek ve görenekleri dikkate alınarak etkili sağlık eğitimlerinin verilmesi ve yanlış uygulamaların değiştirilmeye çalışılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- 1.Accorsi S., Fabrani M., Ferrarese N, Iriso R., Lukwiya M., Declich S. The Burden of Traditional Practices, Ebino and Tea- tea, On Child Health in Northein Uganda, Social Science&Medicine, 2003, 57, 2183-2191
- 2.Geçkil E.,Şahin T.,Ege E. Tarditional Postpartum Practices of Women and Infants and Factors İnfluencing Such Practices in South Eastern Turkey, Midwifery, 2007, 1-10
- 3.Işık M.T., Akçınar M., Kadioğlu S. Mersin İlinde Gebelik, Doğum ve Loğusalık Dönemlerinde Anneye ve Yenidoğana Yönelik Geleneksel Uygulamalar, Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi, 2010, 7 (1), 63-84.
- 4.Biltekin Ö., Boran Ö., Denkli M., Yalçınkaya S. Naldöken Sağlık Ocağı Bölgesinde 0-11 Aylık Bebeği Olan Annelerin Doğum Öncesi Dönem ve Bebek Bakımında Geleneksel Uygulamaları, Sted, 2004, 13 (5), 166-168
- 5.Cora Bramble C., Tielman F, Wright J. Traditional Practice, “Folk Remedies” and Western Biomedical Model; Bridging The Divide, 2006, 102-108
- 6.Dinç S. Şanlıurfa Merkezde Bulunan 4 Numaralı Sağlık Ocağına Kayıtlı 0-1 Yaşında Çocuğa Sahip Olan Annelerin Çocuklarının Bakımında Uyguladıkları Geleneksel Uygulamalar, Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 2005, 1 (2), 53-63
- 7.Yurdakul, M. Vural, G. Geleneksel Yöntem Kullanma Nedenleri ve Hemşirenin Aile Planlanması Hizmetlerinde Etkinliği, Sağlık ve Toplum Dergisi, 2001, 11 (1), 42-48

8.Kahriman İ. Trabzon İl Merkezinde 6-12 Aylık Çocuğu Olan Annelerin Bebek Bakımına İlişkin Geleneksel Uygulamaları, Halk Sağlığı Anabilim dalı Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2007, Trabzon

9.Yıldız A., Baran E., Akdur R., Ocaktan E., Kanyılmaz O. Bir Sağlık Ocağı Bölgesinde 0-11 Aylık Bebekleri Olan Annelerin Emzirme Durumları ve Etkileyen Faktörler, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 2008, 61 (2), 61-67.

10.Çalışkan Z., Bayat M. Annelerin Bebek Bakımı Uygulamaları ve Etkileyen Faktörler: Bir Kapadokya Örneği, Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 2011,14 (2), 23-30

11.Gölbaşı Z., Koç G. Kadınların Postpartum İlk 6 Aylık Süredeki Emzirme Davranışları ve Prenatal Dönemdeki Emzirme Tutumunun Emzirme Davranışları Üzerindeki Etkisi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 2008, 15 (1), 16-31

12.Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması-TNSA 2008 Sonuçları. <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TNSA2008-AnaRapor.pdf> (Erişim: 29.09.2011)

13.Çetinkaya A., Özmen A., Cambaz S. Manisa'da Çocuğu Olan 15-49 Yaş Kadınların Doğum Sonu Dönemde Yeni doğan Sağlığı İle İlgili Geleneksel Uygulamaları, C.Ü.Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2008, 12 (2), 39-46

14.Bölükbaş N., Erbil N., Altunbaş H., Arslan Z. 0-12 Aylık Bebeği Olan Annelerin Çocuk Bakımında Başvurdukları Geleneksel Uygulamalar, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2009, 6 (1), 164-176

15.Eğri G, Gölbaşı Z. 15-49 Yaş Grubu Evli Kadınların Doğum Sonu Dönemde Bebek Bakımına Yönelik Geleneksel Uygulamaları, TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni; 2007, 6 (5), 313-320

16.Özyazıcıoğlu N., Polat S. 12 Aylık Çocuğu Olan Annelerin Bazı Sağlık Sorunlarında Başvurdukları Geleneksel Uygulamalar, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2004, 7 (2), 30-38.

17.Perk Y. Yenidoğan Yoğun Bakım Enfeksiyonları; Korunma ve Kontrol, İ.Ü.Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, Hastane Enfeksiyonları: Korunma ve Kontrol Sempozyum Dizisi, 2008, 60, 137-141.

18.Gölbaşı Z, Eğri G. Doğum Sonu Dönemde Annenin Bakımına Yönelik Yapılan Geleneksel Uygulamalar, Cumhuriyet Tıp Dergisi, 2010, 32, 276-282

19.Çiftçi E.K. 1-3 Aylık Bebeklerde Gaz Sancısı, Etkileyen Faktörler ve Annelerin Bu Konudaki Uygulamaları, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2005,Erzurum

20.Eğri G. Tokat İli Bir Sağlık Ocağı Bölgesindeki 15-49 Yaş Grubu Evli Kadınların Doğum Sonu Dönemde Anne ve Bebek Bakımına Yönelik Geleneksel Uygulamaları, Hemşirelik Programı Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2006, Sivas.

21.Çalışkan Z., Bayat M. Annelerin Bebek Bakımı Uygulamaları ve Etkileyen Faktörler: Bir Kapadokya Örneği, Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 2011, 14 (2), 23-30

22.Gözen D., Çağlar S., Doğan Z. 0-24 Ay Arası Bebeği Olan Annelerin Pişiği Önleme ve Bakımına Yönelik Uygulamaları, İ.Ü.Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 2011, 19 (1), 17-22